

HARC A KENYÉRÉRT

Mint a londoni "Daily News" moszkvai tudósítója a múlt hét folyamán lapja szerkesztőségének jelentette, a szovjet kénytelen volt rendőrséget kirendelni az élelmiszerüzletek előtt tüntető asszonyok ellen, akik nem voltak hajlandók belemenyudni abba, hogy maga a "munkás"-állam kétszeresére emelte az élelmiszerek árát. Miután ezt a hírt tíz álló nap alatt semmiféle módon nem cáfolták meg, sőt újabban arról érkezett jelentés, hogy egy másik élelmiszerüzlet kirendeltséget szintén megostromoltak az asszonyok, miután tizenkét óra várakozás után nem jutott számukra kenyér — kétségtelen, hogy még Szovjetországban sem fenéki tejfel a dolgozók élete.

Anélkül, hogy a fenti tényekhez bármiféle megjegyzést fűznék, kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy halomra dőlt a fizetett politikai agitátoroknak az a folyton hajtogatott verse, hogy Kanadában is jobbra fordulna a munkásság helyzete, amint az ország áttérne a szovjet-rendszerre. Azzal ugyanis mindenki tisztában van, hogy így, ahogy most van, semmiképpen sincs jól, viszont azt sokan még a legbővebb beszédu "elvtárs"-aknak se tudták elhinni, hogy miért volna éppen a szovjet-rendszer az, amely — mint Áron bibliai vasszeje — csodás módon bőséget és boldogságot fakasztana a kanadai nyomor-szklákból.

A tömegek bizonyára nem indokolatlan gyanúját az keltette fel az ilyen máriól-holnapra való megváltást papoló "politikai" egyéniségekkel szemben, hogy legtöbbször éppen ők voltak azok, akik a maguk nyomorult kis "business"-ét sem tudták "manage"-olni s így egyszerűen ráváratták magukat a nagyszájú kócsokok bedőlő nyakára. Egyetlen szomorú jelensége ennek a mozgalomnak, hogy 100 ilyen agitátor közül 99 nem kimondottan munkásember, hanem kereskedő, ügynök, szélhámos, aki a kapitalizmus minden csínja-bínjával igyekezett megfélemlíteni embereit. Csak amikor megszűnt a "jó" világ és a munkakialak, tehát amikor az emberekől nem volt mit különböző ügyek alatt kicsalni — akkor ugyanaz a zug-kapitalista mint munkás-megváltó a lélek-kalmárkodás ezernyi módszerével csikarja ki még az utolsó falatot is a szerencsétlen munkanélkülek szájából: "Gyűjtsetek, adakozzatok, hiszen én vagyok a proletárok barátja s megmentője!"

A legutolsó moszkvai híradások ismét rációltak a fizetett agitátorok szónoklataira. Ma már nem kell bizonyítani senkinek, hogy a kommunizmus — mint ahogyan azt az álmódosó Marx és Engels elképzelték — nem tudott létrejönni Oroszországban s helyett olyan állam-kapitalizmus vadul, amelyet még nem látott a világ. Pedig lényegileg mit sem változtat az orosz tömegek helyzetét, hogy most ugyancsak néhány millió kegyelt uralkodik a százötven milliónyi lakosságon. Az éhezők nyomorának végeredményben mindegy, hogy a "cár atyuska" vagy "Dzugasvili elvtárs" (ahogyan Stálint mint kaukázusi rablóvezért ismerték a tatárok) nevében kell koplalnia, miután éppen az éhezők szempontjából igazán nem fontos, hogy kapitalista, militarista, fascista vagy akár proletár-istapista álmok megvalósítása érdekében kelljen az utolsó lyukba húzni a nadrágszíjukat avagy akár bevárni a szájukat.

Hogy Kanadában aranyélete van most a munkásnak —

az egyszerűen nem igaz. Olyan munkakalkulációkból pedig, mint például amilyennel az aránylag igen elenyésző számú, képzett ipari szakmunkásokon kívül Oroszországban gondoskodtak a dolgozók tömegeiről: a munkabér nélküli, teljesen ingyenes kényszermunkából szintén nem kérünk! Igenis ki kell harcolni és ki kell könyökölni magunknak a minden embert megillető megélhetést. Ennek elérésére azonban botorság volna az eddig nagy erőfeszítések árán felépített és ugyahogy berendezett Kanadát a földig letarolni, hogy azután tizenöt esztendőre keserves nyomorág után odajussunk ahova a moszkvai asszonyok — rendőrök kergessenek szét, amikor teljes 12 órát ácsorgunk azért a darab kenyérért!

A kanadai nemzetiségűek — és így többek között a magyarok is — még igen nagy szerepe lehet Kanadában a további fejlesztésében. Az adottságokat azonban nem szabad néhány tanulatlan politikai szószátyár zsíros dzsáb-ja kedvéért szem elől tévesztésünk. Míg ugyanis Oroszországban ott rejlik a bajok főforrása, hogy az emberi gyarlóságokkal nem számoló "nagy terv" érdekében minden terményt potom árón elkötyvetélnék az "ellenséges" kapitalista országok piacain, még ha belepustul is a muzsikusok egy része — Kanadában éppen ellenkezőleg ott a hiba, hogy az oroszánál általában sokkal magasabb élet-standard és igények miatt nem tudnak a drágán előállított árukra külföldi vevőt találni.

Kétségtelen, hogy Kanadában gyökeres módszerrel kell segíteni az egyenlőtlen vagyonelosztás tengereny melteráráján. Új alapokra kell helyezni az egész ország termelését és — mint az Independent Labor Party és a United Farmers of Canada saskatchewan-i és albertai szervezetei már oly sokszor hangoztattak — szocializálni kell mindazon üzemetek, melyek közérdeket szolgálnak és esetleg a "nagy profit" bálványát imádják. Ugyanakkor olyan irányba és olyan ár-színvonalra kell fejleszteni a termelést, hogy egy bel- mint külföldön meg tudják annak az árat fizetni és ezáltal tényleg olyan általános kiegyenlítő álljon be, amiért évtizedekkel ezelőtt az Egyesült Államokba, most pedig a szovjet eszmék karjaiba csábították a magyart a testtel és lélekkel tisztelek. Ennek elérésére azonban komoly szervezkedés, a kanadai mértékadó körökkel való összeköttetés kiépítése, általában pedig céltudatos munka szükséges — nem pedig szószátyárkodás.

SZÁRNYAT KAP AZ EMBER

BESZÉLHETÜNK-E A LEVEGŐ MEGHODÍTÁSÁRÓL? — A SULYNELKÜLI REPÜLŐGÉP, A "LÉGI BICIKLI" ÉS MÁS KÉSZÜLŐ VIVMÁNYOK

Ha ránézünk a légitforgalom szakra vagy délre, keletre vagy nyugatra, mindenütt találunk ny és menetrendszert légitársaságok, amelyek "körülroztóznak" a földeték.

Az eddig elért aviatikai eredmények tényleg igen szépek, a teljesítmények bámulatremélték, de ha nemcsak a lelkes-

és és a csodálat szemüvegén keresztül szemléljük ezt a sokat vitatott problémát, akkor tárgyilagosan meg kell állapítanunk, hogy még korai volna a levegő korlátlan meghódításáról beszélnünk.

Az aviatika uttörői három irányban folytatják azt a küzdelmes munkát, amely hovatovább még büszkébbé és elbizakodottabbá teszi azt az embertípust, amely nem látja a technikai alkotások és eredmények isteni célszerűségét, hanem vakon, az anyaggyűztes ember ködös materializmusával törtet fölfelé.

SÁRKÁNYREPÜLŐK ÉS REKORDOK

A levegő meghódítását célzó gépek legismertebbje a sárkányrepülőgép vagy aeroplán, amely lyel a legutóbbi időkben elért eredmények, még most is élénk emlékeztetünkben vannak. Lindbergh, Chamberlain, Byrd, Enderes, Magyar és megannyi más aviatikus által felállított rekordok — egy-egy győzelmi himnusz az aviatikának. Az utóbbi években a magassági és gyorsasági rekordok egymást érték és Stainforth angol repülőhadnagy a tavalyi Schneider-kupa-verseny után felállított 430 mérföldes óránkénti sebessége, egyelőre még veretlen a maga nevében. Gépeinek Rolls-Royce motorja a világon a legkönnyebb ebből a fajtából, amennyiben 2300 lóerős és mindössze 1400 fontot nyom, tehát egy lóerőre alig háromnegyed font esik.

Az aeroplánok sárkányának és motorjának anyaga jó részét könnyűfémekből áll, amelyek gyárak és gyártmányok szerint változnak. A duralumínium, silurium, elektron és hidruminium — aszerint hogy a gépek Junkers, Dornier vagy Ford gyártmányok, nagyobb vagy kisebb mértékben használják fel ezt vagy azt az ötvözetet.

A fának építőanyagul való felhasználása, ha nem is megy ki a jövőben egészen a divatból, de mindenesetre csak a kis gépek megépítésére választják majd, mert általában a fémek s így a könnyűfémek is, jobb szilárdsági viszonyalk következében, jóval alkalmasabbak a nagy terjedtségű gépek vázáinak építésére, burkolására és egy bizonyos határon túl pedig egyenesen jóval könnyebbek is a fagépéknél.

A HELIKOPTER

A kevésbé ismert, de a legutóbbi időkben sokat emlegetett s a levegő meghódítását célzó készülék, a helyből felszálló vagy csavarrepülőgép (helikopter, vagy autogyro). Már az aviatika gyermekkorában is történtek ebben az irányban kísérletek francia és angol részről, de mi magyarok nem maradtunk akkor sem ki a törekvő nemzetek sorából. A magyar pilóták uttörője, Petróczy István volt az, aki még a világháború alatt kísérletezett a csavarrepülőgéppel, melynek sikeres felszállásai a legszébb reményekre jogosították a kísérletezőket, sajnos, azonban a véres és gonddal teli napok lehetetlenné tették az eredmény fokozását. A háború után egy fiatal magyar mérnök, Roter Lajos nyert Svájcban helikopter pályázatot, de terve nem valósulhatott meg. A legutóbbi ebben az irányban vezetett sikeres kísérletek La Cierva spanyol mérnök nevéhez fűződnek, aki helikopterjait szerencsésen háziasította össze az aeroplánnal s ebből született meg a külföldön sokat emlegetett autogyro. Ezzel a kombinációval vénekké, igen jelentős aviatikai problémát megoldani. Mivel az autogyro előtt sem vízszintes sem pedig függőleges repülés nem akadály, a légikikötők és a városok belsejében lévő posta- és pályá-

udvari épületek laposan kiképzett tetői között az autogyrok utján lebonyolított személy- és postaforgalom megrövidíti és szerencsésen egészíti ki a vasut posta és légitforgalom egymásközti viszonyát.

A SULYNELKÜLI REPÜLŐGÉP

Érdekes szerkezetet konstruált egy Okmichen nevű mechanikus, a készülék neve helikastat, amely a helikopter és kormányozható léghajó kombi-nálja. Hasonlóképpen még csak a kísérlet stádiumában van a sulynelküli repülőgép problémája, amely a léghajó és aeroplán egyesítése. Ötletekben és megoldásokban nincs hiány, csak a siker és az eredmények baktatnak ökörszekerén.

Falán a legmostohabban kezelt megoldási mód volt egész napjainkig, a képzelt és máris megépített légi közlekedő eszközök között a madár repülését mechanizálni igyekvő törekvés, az ornitopter. Sokáig vajdott ez a probléma s amikor már az aeroplánok ezrei és a helikopterek sokasága ostromolta a levegő óceánját, az ornitopter problémája még mindig hamupipókékat húzódott meg egyik-másik fantasztia agyában.

Már Lionardo da Vinci több mint 400 évvel ezelőtti próbál-gatásaiban is ott kísért a madár módjára repülő ember gondolata. Mert amint azt egy szel lemes német megjegyezte, az ember ma még nem repül, csak a légi közlekedés céljaira ügyesen megkonstruált és magagyártotta gépen "utazik". És ez igaz is. Hiszen amikor repüléstről beszélünk, tulajdonképpen a madarakra gondolunk s azoknak a levegőben való mozgását emlegetjük.

A SZÁRNYASOK ÉS A GÉP REPÜLÉSE

A madarak és általában a szárnyas állatok repülésének tudományos vizsgálata egészen új keletű. A mozgófényképfelvétel segítségével sikerült ezt a mozgást analízálni s az eredmény az, hogy a szárnyas állatok (rovarak és madarak egyaránt) szárnyaikat nem csapkodják — amint azt szabad szemmel látjuk — hanem a repülést a szárnyak szabályos ismétlődő mozgása által érik el. Minél kisebb az állat a repülő szárnyasok világában, annál gyakoribb a szárnycsapások száma, tehát minél nagyobb az állat, a szárnycsapások száma arányosan csökken, viszont az elért sebesség annál nagyobb. Ennek okát a szárnyak által előidézett levegőhullámok hozs-záiban kell keresnünk.

Megfigyelések szerint a szu-nyog másodpercenként 400-nyug mozgatja szárnyait, a méh ugyanazon idő alatt csak 200 "csapást" végez. A lepke 10-20-er szép színes szárnyaival, a galamb 2 és félser mozgatja és írja je másodpercenként az em-fített elliptikus pályát. A kánya másodpercenként egyet csap csupán, míg a golya már per-cenkenként csak 50 méltóságteljes csapást végez, országokat és világrészeket maga mögött ha-gyó utján.

Ezek a példák világosan igazolják, hogy a szárnyak növekedésével a szárnymozgások száma arányosan csökken és az elért sebesség ennek mértékében növekszik. Kézenfekvő tehát, hogy ezen elvek alapján a madárrepülés az ember számára is megoldható, pusztán a mechanizmus kivételének a kérdése okoz még ideig-óráig nehézséget. A rugalmasan megépített szárnyak megfelelő részének állításával az emelkedés és sebesség lesz szabályozható, míg a jövő ideális és megbízható motorjának egyenesvo-nalu mozgását egy szellemes készülék közbejöttével a szük-

BETYÁRBECSÜLET

A "Kanadai Magyar Ujság" eredeti tárcaja

IRTA: CSABY DÉNES,

West-Summerland, B.C.

A tavasz már kibontotta a zalai bükkösök fényes rügyeit, apró halványzöld levélkék fakadtak azokból; szinte szemmel lát hatólag növekedve az aranyos tavaszi napsütésben. Az ugar-nak hagyott tarlókon halvány-illa kőköröcsinék tárták ki keblüket a nap felé mintegy felle-gezeve, hogy vége van a hosz-szu télnek; s a hatalmas bükk-fák mohás törzsei mögött egy-egy illatos ibolya kandikált ki, bájosan, féltéken.

A községi konda ott legelőszett az erdő alá nyuló tarlón elégedetten sdegegette az el-hullott kővér árpakalászokat és nagy barázdákat turva egy-egy szerencsés kitélt pocok után. A kondás, az öreg Puha Gerő bácsi ott támaszkodott egy vastag bükknél az erdőszelen gondatlanul eregette a bodor füstfelhőket a kurtaszáru mak rappidából, közebe le-lenyomkodva bütykös hüvelykjével a pa-raszat. A pipa kifűnően szelelt, a dohány pedig ami az öreg kondás sallangos zacskójából került elő illatos nagybajom szüzdohány volt, amit az öreg valami rejtélyes uton szerzett; — megvoltak az összekötteté-séi.

Szerencse hogy a spenóthok ternak csuolt fináncok nem vóttek arra mert bizony szima-tokt kaptak volna. Az öreg kondásnak különben is nagy res-pékta volt egy a fináncotól, mint mindenféle állami zsoldon tartott zsandártól. Rendesen ki-szokott tért előlük. Nem hiá-ba. Sokszor hallottam enlegetni a nagyapámtól, hogy az öreg annakidején Sobri Jóska bandájához tartozott. Őt is érte a

szegedi Csillagban; s bár jóba-rátságot tartottam vele, mégse tudtam belőle kivenni semmit ré-gi élményeiből. El volt az nála temetve. Pedig hát mit nem ad tam volna érte, hogy egy szem-tanu ajakáról halljak mesét a régi betyárvilágról, melynek a-lakjai oly rokonszenvesen él-nek a serdülő fiatalság képeze-létében. S most, hogy — hogy-nem valami megoldotta az ö-reg nyelvét, jóságosan pillan-tott reám, amint előtte iltem a fatönkön s emlékei közül el-mondott egy betyárhistóriát...

Lehetett az Szent-György nap felé — kezdí meséjét az ö-reg, — mikor egy este a szősz-ke Virág Panni a kényes járasú urasági szögáló ifjedten szaladt be a sójtóri Deák-kastély bolt-íves oszlopos ambitusáról, s lé-lekzetgyóttan jelentette a Nagy asszony-nak, hogy itt vannak a szegény legények.

— Ha itt vannak, majd me-gmondják mit akarnak! — volt a Nagyasszony nyugodt vála-sza.

A jelentés igaz volt, valóban ott voltak a szegénylegények; s miután előzőleg már meg-sarcolták a regálóbérlő Rohics zsidót, most Sobri férfiasan szép arca nagykarimájú árva-leányhajas kalapjától árnyékol-va már feltűnt az ajtónyílásnál. Mögötte cifravarottas szűrű legényeinek egyrésze tömörült, másik része pedig a kijáratokat állva el támaszkodott az ezüst-veregetes hosszucövű duplasu-pákára. — mint aféle síheder-lovaik kantárszárát tartottam a kert alatti füzesnél; egyet-egyét igazítva a csutáros kantáru lo-vak hevederén, hogy könnyű szerrel odább állhassunk.

— Egy kis pénz irányába jötünk — jelenté ki öszinte egy-szerűséggel Sobri. A Nagyasz-sony megőrizve hidegvérét hig-gadtan válaszolt, hogy aligha-rem rossz helyen járnak, mert jól tudhatják kendtek, hogy bir-

kanyírás előtt nincs pénz egy vidéki kurján se. Nem tartunk mi takarékpénztárt. Nem is lesz addig pénz míg a gyapju el nem lesz adva. Addig pedig még sok idő van.

— Virág Panni a szögáló kissé remegő kézzel gyujtá fel a két-karu ezüst gyertyatartó viazs-gyertyát és a sárgás gyertya-fény csak még kisértetesebbé tette a kései látogatók arcát, s véstjóslóan csillant meg a bet-yárok óvébe tüzőtt pisztoly-agyakon.

— Már pedig ha jó szóval nem adják elő, ugy magunknak kell utánanéznünk — mondá Sobri, miközben mint valami müért járatta körül szemét az öreg kuria ezüst edényvel gaz-dagorakot pohárszékén s a hatalmas karos gyertyatartó-kon.

— Nem jó lesz az Jóska — válaszolt a Nagyasszony s a máskor jóságos arca márvány keményre változott s bárso-nyos tekintéttel szemel szikráz-tak a haragtól.

— Kendtek csak nem tart-ják magukat ötvösöknek, — ugy sem tudják mit kezdjenek az ezüst és arany étszerekkel. Nem értékesíthetik, mert nyom-kukba jutnak könnyen a pan-durok. Elköttyavetélk! Szá-momra lefelcsúszhatetlen érté-kek jelentenek eme családí erek-lyék. Mire kell ennek az ára. Szóljanak. Kell bor, szalonna, kenyér, fözélek? Adok egy utal-ványt a Szénászvölgyi Péter is-pánhoz, akad ott egy-két váltó-forint is apróköltségre, — de az ezüstöttem ne bántsk!

Sobri habozott. Valóban meg-lehetnének ők az ezüst nélkül is. Bor, élelem, pár váltóforint — fényes ajánlat — mi kell más a szegénylegénynek. Már-már el is fogadta az alkut, mi-kor a Kerecsényi szép csárdá-sné, Bede Naca ördögien szép ar-ca újra kísértette. Pénz, ékszer-bécsi, pirosító, selymviganó, és

bárony-pruszlik kellett a szép asszony-nak; anélkül nincs sze-mi takarékpénztárt. Nem is lesz addig pénz míg a gyapju el nem lesz adva. Addig pedig még sok idő van.

— Má' pedig nekünk az e-züst kell.

Egyet íntett a legényeknek, ketten a sarokba kísérték a Nagyasszonyt — aki kimerül-ten rogyott egy karszékbe. Sób-ri az ezüst fiók kulcsát kérte a szögálótól. Virág Panni lejedten öltölt-hatolt, hogy elvesztette a kulcsot. De egy csavarás, szo-norítás csuklóján Sobri vasmarká tól s a hü fehérrép szomoruan ejté le a rejtgetett ezüstös fiók kulcsát.

Sobri lelke a józrtás, a lel-kiismeret ellenállhatatlan erő-vel kiáltá bele, hogy: hitvány lett amit cselekszik, — de még-is következzék akart marad-ni. Odainté a sunyképű, kap-zsi Gulyás Palit s reabizta a fél-tett ezüstös fiók kifizetésát; maga irtózott e tétől. S míg Gulyás Palit marékka tömte a nagyszájú iszákokba a Nagy-asszony féltett családí ezüstjét; Sobri körülnézett a belső szo-bákban.

Rend, tisztaság, szorgalom je-lei néztek reá mindenünben. Az oszlopos kandalló mellett ott állt még a Nagyasszony rokká-ja, melyről szorgalmas keze ü-gyesen pergette a fonalat. A szővőszéken kész cifraszöttes fehérműk mutatták, hogy itt nem helyétek telen át. A bet-yár lelkét mardosta a vad és magával küzköde lépett be a legelső szobába. A szobában szemben a belpóval az írószál-nál egy komoly arcú férfi dol-gozott a karos gyertyatartó im-bolygó világánál, egészen el-merülve irataiba s mit se véle-désre a künn törtétekről. E fél se pillantott a halk léptekre.

— Adjá ide a pénzté! — szó-ltá fel Sobri az irataiba elme-rült valakit. A megszólított egy-

hang nélkül nyujtá át Sobrinak belsőszobából vasos pénztár-cáját, miközben megcsillant a mellényén vastag aranylánc.

— Az óráját is láncsal egy-ütt — rendelé a betyár.

Az is megtörtént. Mikor a betyár keze ügyetlenül markol-ta fel az íróasztalról az órá-t, egy báronyotokot lökött meg, ami véletlenül felpattan. Egy arany toll ragyogott ki két bár-sony párnájáról, nehéz, komoly tartalmas fényben. Kétségtel-e-nül arany — gondolá a betyár, akit már megejtett a kapzsiság — Adjá ide a tollat is! — monda. Az illető tétován nyult a tárgy felé.

— Sajnálom — fejezte ki kissé elfojtott remegő hangon, — hogy ettől is meg kell vál-nom, mely valóban kedves em-lettel volt számomra — s bizal-matlanul rosszalólag csóváltá meg fejét.

Sobri meghökött. Arany-toll, kedves emlék! Mintha hal-tott volna ő egy nagy emberről, kinek aranytollat ajándékoztak Clkázott át agyán a gondolat.

— Ki is hát voltaképpen az ur? — kérde égvé a kíváncsi-ságtól a betyár.

— Deák Ferenc vagyok — jelenté ki egyszerűséggel a megszólított.

— Deák Ferenc? A haza böl-cese? — akadozott a betyár nyelve.

— Annak is hívnak némely-kor — mondá mosolyogva az öregedő Deák.

— Akkor tartsa meg mindén portékáját — mondá a betyár s szaporra kézzel raktá az írószál-talra vissza az elrabolt tárgya-kat.

"A haza bölcese" arcan egy halvány mosoly suhant át s uj-ra megmártotta kalamárisába tollát, hogy folytassa félbesza-kitott munkáját.

Künn az ebédelőben Gulyás Palit a sunyi kőbz betyár a fala-kon lógó réztárgyakat is arany-

